

(Documents sencers o fragments)

(Any 2017)

CONGREGACIÓ PER A LES CAUSES DELS SANTS

INSTRUCCIÓ:

LES RELÍQUIES A L'ESGLÉSIA: AUTENTICITAT I CONSERVACIÓ

APROVACIÓ PONTIFÍCIA

El Summe Pontífex en data 5 de desembre de 2017 ha aprovat aquesta Instrucció sobre *Les relíquies a l'Església: autenticitat i conservació*, el text de la qual ha estat publicat a *L'Osservatore Romà* del 17 de desembre de 2017, entrant immediatament en vigor.

INTRODUCCIÓ

Les relíquies a l'Església han rebut sempre una veneració i una atenció especial perquè el cos dels Beats i dels Sants, destinat a la resurrecció, ha estat a la terra el temple viu de l'Esperit Sant i l'instrument de la seva santedat, reconeguda per la Seu Apostòlica mitjançant la beatificació i la canonització [1]. Les relíquies dels Beats i dels Sants no poden ser exposades a la veneració dels fidels sense el certificat corresponent de l'autoritat eclesiàstica que en garanteixi l'autenticitat.

Tradicionalment són considerades *reliquies insignes* el cos dels Beats i dels Sants o parts considerables dels propis cossos o el volum complet de les cendres derivades de la seva cremació. A aquestes relíquies els Bisbes diocesans, els Eparques, quants a ells són equiparats pel dret, i la Congregació de les Causes dels Santos reserven una especial cura i vigilància per assegurar-ne la conservació i la veneració i per evitar els abusos. Per tant, s'han de custodiar en específiques urnes segellades i col·locades en llocs que en garanteixin la seguretat, respectin el caràcter sagrat i afavoreixin el culte.

Són considerades *reliquies no insignes* els petits fragments del cos dels Beats i dels Sants o fins i tot objectes que han estat en contacte directe amb les seves persones. Si és possible han de ser custodiades en teques segellades. De tota manera, han de ser conservades i honorades amb esperit religiós, evitant qualsevol forma de superstició i de comercialització.

Una disciplina similar s'aplica també a les *restes mortals* (*exuviae*) dels Serfs de Déu i dels Venerables, les Causes de beatificació i canonització dels quals estan en procés. Fins que no siguin elevats a l'honor dels altars per mitjà de la beatificació o de la canonització, les restes mortals no poden gaudir de cap culte públic, ni d'aquells privilegis que estan reservats només per al cos de qui ha estat beatificat o canonitzat.

Aquesta *Instrucció* substitueix l' *Apèndix* de la Instrucció *Sanctorum Mater* [2] i es dirigeix als Bisbes diocesans, als Eparques i a quants a ells són equiparats pel dret, així com als que participen en els procediments concernents a les relíquies dels Beats i dels Sants i de les restes mortals dels Serfs de Déu i dels Venerables, per facilitar l'aplicació del que es requereix en una matèria tan especial.

Aquesta *Instrucció* presenta el procediment canònic a seguir per verificar l'autenticitat de les relíquies i de les restes mortals, per garantir-ne la conservació i per promoure la veneració de les relíquies mitjançant les possibles operacions específiques: reconeixement canònic, extracció de fragments i preparació de relíquies, trasllat de l'urna i alienació de les relíquies. S'exposa, a més, el que cal per obtenir el consentiment de la Congregació de les Causes dels Sants per dur a terme aquestes operacions i el procediment que cal seguir per al pelegrinatge de les relíquies.

PART I

Sol·licitud del consentiment de la Congregació de les Causes dels Sants

Article 1

Competent per realitzar totes les eventuais operacions sobre les relíquies o sobre les restes mortals és el Bisbe de la diòcesi o de l'eparquia, on són custodiats, amb el consentiment previ de la Congregació de les Causes dels Sants.

Article 2

§ 1. Abans d'emprendre qualsevol operació sobre les relíquies o sobre les restes mortals cal observar tot allò que prescriu la legislació civil local i obtenir, de conformitat amb aquesta llei, el consentiment de l'hereu.

§ 2. Abans de la beatificació d'un Venerable Servent de Déu, el Bisbe competent convidi l'hereu a donar les restes mortals a l'Església a través d'un instrument jurídicament reconegut per les autoritats civils i eclesiàstiques, per poder salvaguardar-ne la conservació .

Article 3

§ 1. El Bisbe competent remeti al Prefecte de la Congregació de les Causes dels Santos la instància amb què sol·licita el consentiment del Dicasteri per a les operacions que té la intenció de dur a terme.

§ 2. A la mateixa instància, el Bisbe ha d'especificar el lloc exacte on es custodien les relíquies o les restes mortals (ciutat, nom de l'església, capella, cementiri públic o privat, etc.) i el compliment de la prescripció, a la que fa referència l'art. 2 § 1 de la present Instrucció.

Article 4

§ 1. Si el Bisbe té la intenció de realitzar la translació (és a dir, el trasllat permanent) dins dels límits de la mateixa diòcesi o eparquia, especifiqueu a la Congregació el lloc de la nova col·locació de les relíquies o de les restes mortals (ciutat, nom de l'església, capella, cementiri públic o privat, etc.), adjuntant-hi el projecte.

§ 2. En el cas de translació a una altra diòcesi o eparquia, el Bisbe envii a la Congregació, juntament amb el projecte de la nova col·locació de les relíquies o de les restes mortals (ciutat, nom de l'església, capella, cementiri públic o privat, etc.), el consentiment escrit del Bisbe que els rebrà.

Article 5

§ 1. Si les relíquies o les restes mortals haguessin de ser alienades (és a dir, cedir permanentment la propietat) dins dels límits de la mateixa diòcesi o eparquia, el Bisbe competent, juntament amb la instància esmentada a l'art. 3 § 1 de la present Instrucció, envieu a la Congregació una còpia del consentiment per escrit de l'alienant i del futur propietari.

§ 2. Si les relíquies o les restes mortals haguessin de ser alienades a una altra diòcesi o eparquia, el Bisbe competent, juntament amb la instància esmentada a l'art. 3 § 1 de la present Instrucció, envieu a la Congregació una còpia del consentiment escrit del Bisbe que els rebrà, el consentiment escrit de l'alienant i del futur propietari, així com el projecte de la nova col·locació

§ 3. Per a l'alienació de relíquies insignes, icones i imatges precioses de les Esglésies orientals són competents tant la Congregació de les Causes dels Sants com el Patriarca amb el consentiment del Sínode permanent. [3]

§ 4. Si les relíquies d'un Beat o d'un Sant s'haguessin de portar en peregrinació (és a dir, transferides temporalment) a altres diòcesis o eparquies, el Bisbe ha d'obtenir el consentiment per escrit de cadascun dels Bisbes que les rebrà i enviarà còpia a la Congregació, juntament amb la instància, de conformitat amb l'art. 3 § 1 de la present Instrucció.

PART II

Fase diocesana o eparquial de les possibles operacions específiques a desenvolupar

Títol I

Accions inicials

Article 6

Havent obtingut el consentiment de la Congregació, atorgat mitjançant el corresponent Rescripto, el Bisbe pot procedir atenent-se a aquesta Instrucció, evitant escrupolosament qualsevol signe de culte indegut a un Servent de Déu o a un Venerable encara no beatificat.

Article 7

El Bisbe del territori, on hi ha les relíquies o les restes mortals, pot actuar personalment o per mitjà d'un sacerdot per ell delegat.

Article 8

El Bisbe constitueixi un Tribunal, nomenant per decret aquells que exerciran les funcions de Delegat Episcopal, Promotor de Justícia i Notari.

Article 9

El Bisbe o el Delegat Episcopal designarà un pèrit mèdic (anatomopatòleg , metge forense o un altre metge especialitzat) i, si cal, un auxiliar del pèrit mèdic (tècnic forense), així com altres encarregats de realitzar els treballs tècnics.

Article 10

El Bisbe o el Delegat Episcopal designarà, a més, almenys dos fidels (sacerdots, consagrats/des, laics/ques) amb la missió de signar les actes en qualitat de testimonis.

Article 11

El Postulador i el Vicepostulador de la Causa poden assistir-hi per dret.

Article 12

Tots els que participen en les operacions han de jurar prèviament o prometre complir fidelment l'encàrrec i mantenir el secret d'ofici.

Títol II

Operacions específiques

Capítol I

Reconeixement canònic

Article 13

§ 1. El dia i l'hora establerts, el Bisbe o el Delegat Episcopal i tots els esmentats als arts. 8-11 de la present Instrucció, adreceu-vos al lloc on es custodien les relíquies o les restes mortals.

§ 2. També poden estar presents en el reconeixement aquelles persones que el Bisbe o el Delegat Episcopal consideri oportú.

§ 3. En qualsevol cas, eviteu donar publicitat a l'esdeveniment.

Article 14

§ 1. Abans de l'extracció de les relíquies o de les restes mortals del lloc on són conservades, si hi ha un document autèntic de l'última sepultura, reconeixement canònic o translació, llegiu en veu alta el Notari, de manera que es pugui verificar si el que està escrit al document coincideix amb el que es constata en el moment present.

§ 2. Si no existeix un document autèntic o si l'urna o els segells posats hi apareguessin trencats, s'utilitzi tota la diligència possible per tenir la certesa que aquelles siguin veritablement les relíquies del Beat o del Sant o les restes mortals del Servent de Déu o del Venerable en qüestió.

Article 15

Les relíquies o les restes mortals siguin col·locades sobre una taula, coberta amb una tela decorosa, de manera que els pèrits anatòmics puguin netejar-los de la pols i altres impureses.

Article 16

§ 1. Un cop s'han completat aquestes operacions, els pèrits anatòmics inspeccionin amb cura les relíquies del Beat o del Sant o les restes mortals del Servent de Déu o del Venerable.

§ 2. A més, identifiquin analíticament totes les parts del cos, descriguin detalladament el seu estat i de tot això elaborin un informe signat per ells i que adjuntaran a les actes.

Article 17

En cas que el reconeixement canònic posés en evidència la necessitat o l'oportunitat de realitzar tractaments conservadors, obtingut el consentiment del Bisbe, aquests es duran a terme, aplicant les tècniques més acreditades als llocs i en la manera com els pèrits anatòmics o altres experts estableixin.

Article 18

Si el reconeixement canònic no es pot completar en una única sessió, el lloc on es duu a terme serà tancat amb clau i es prendran les precaucions necessàries per evitar qualsevol robatori o perill de profanació. La clau serà custodiada pel Bisbe o pel Delegat Episcopal.

Article 19

§ 1. Havent completat tot allò necessari per assegurar la conservació de les relíquies o de les restes mortals i recompost el cos, si s'escau es col·loqui tot en una nova urna.

§ 2. Si les relíquies o les restes mortals són revestides amb noves indumentàries, aquestes, en la mesura que sigui possible, siguin del mateix estil que les precedents.

§ 3. El Bisbe o el Delegat Episcopal s'ha d'assegurar que ningú no sostregi res de l'urna o hi introdueixi alguna cosa.

§ 4. Si és possible, siguin religiosament conservats l'urna vella i tot el que s'hi ha trobat; altrament, seran destruïts.

Article 20

L'acta del que ha estat realitzat es col·loca en un contenidor, amb el segell del Bisbe, i s'introdueix a l'urna.

Capítol II

Extracció de fragments i preparació de relíquies

Article 21

§ 1. Quan la canonització d'un Beat o la beatificació d'un Venerable Servent de Déu sigui imminent, o per altres motius justificats a la instància a què fa referència l'art. 3 § 1 de la present Instrucció, en el context d'un legítim reconeixement canònic, es pot procedir, seguint les instruccions del perit anatòmic, a l'extracció d'algunes parts petites o de fragments, ja separats del cos

§ 2. Aquests fragments han de ser lliurats pel Bisbe o pel Delegat Episcopal al Postulador o al Vicepostulador de la Causa per a l'elaboració de les relíquies.

Article 22

El Bisbe, havent sentit l'opinió del Postulador de la Causa, decideixi el lloc on seran custodiats els fragments extrets.

Article 23

§ 1. Correspon al Postulador de la Causa preparar i signar el certificat d'autenticitat de les relíquies.

§ 2. En absència de la Postulació, correspon al Bisbe diocesà, a l' Eparca oa qui és equiparat pel dret, o a un Delegat seu, preparar i signar el certificat d'autenticitat de les relíquies.

Article 24

No es permet el desmembrament del cos, llevat que el Bisbe hagi obtingut el consentiment de la Congregació de les Causes dels Sants per a l'elaboració de relíquies insignes.

Article 25

Estan estrictament prohibits el comerç (és a dir, l'intercanvi d'una relíquia a canvi d'una compensació en espècie o diners) i la venda de relíquies (és a dir, la cessió de la propietat d'una relíquia després del pagament d'un preu), així com la seva exhibició a llocs profans o no autoritzats. [\[4\]](#)

Capítol III

Translació de l'urna i alienació de les relíquies

Article 26

§ 1. Si es tracta del trasllat de les restes mortals d'un Servent de Déu o d'un Venerable dins els límits de la mateixa diòcesi o eparquia , l'urna ha de ser tancada i lligada amb

cintes fixades amb el segell del Bisbe i, sense cap solemnitat, serà col·locada al mateix lloc o al nou lloc de sepultura, evitant qualsevol signe de culte indegut d'acord amb els Decrets d'Urbà VIII sobre el no culte. [5]

§ 2. Quan es tracti de les relíquies d'un Beat o d'un Sant, són permesos eventuals signes de culte públic segons les normes litúrgiques vigents.

Article 27

§ 1. Si les relíquies o les restes mortals seran transferides a una altra diòcesi o eparquia de manera definitiva, després d'haver observat la prescripció reportada a l'art. 2 § 1 de la present Instrucció, el Bisbe de la diòcesi o de l'eparquia on es conserven, designarà un fidel (sacerdot, consagrat/ada o laic/a) per assumir l'encàrrec de Custodi-Portador.

§ 2. El Custodi-Portador els acompanyarà fins a la destinació final al lloc establert pel Bisbe de la diòcesi o de l'eparquia que rebrà les relíquies o les restes mortals, actuant d'acord amb l'art. 26 de la present Instrucció.

Títol III

Accions finals

Article 28

§ 1. El Notari registrarà totes les operacions realitzades en un informe específic, signat pel Bisbe o el Delegat Episcopal, pel Promotor de Justícia, pels pèrits anatòmics i per dos testimonis, d'acord amb els arts. 9-10 de la present Instrucció, així com pel Notari, el qual autentifica les actes amb la signatura i el segell.

§ 2. A les actes s'ha d'incloure el Rescript de consentiment de la Congregació de les Causes dels Sants.

Article 29

§ 1. L'informe de totes les operacions realitzades, tancat i segellat amb el encuny del Bisbe o del Delegat Episcopal, es conservarà a la Cúria diocesana o eparquial i una còpia del mateix s'enviarà a la Congregació de les Causes dels Sants.

§ 2. Quan siguin autoritzades fotografies o pel·lícules de les operacions realitzades, aquestes s'adjuntaran a l'informe i es guardaran, juntament amb aquest, a la Cúria diocesana o eparquial.

Article 30

Les imatges i les informacions, obtingudes dels tractaments anatòmics i de totes les operacions realitzades, no han de ser divulgades ni fer-se públiques sense l'autorització escrita del Bisbe competent i del possible hereu.

PART III

Pelegrinatge de les relíquies

Article 31

§ 1. Les relíquies d'un Beat o d'un Sant es poden portar en peregrinació a llocs diversos dins dels confins de la mateixa diòcesi o eparquia . En aquest cas, el Bisbe competent designarà un custodi-portador que acompanyarà les relíquies als diversos llocs.

§ 2. Per als pelegrinatges fora de la diòcesi, cal atènyer-se als arts. 5 § 4 i 32-38 de la present Instrucció.

Article 32

§ 1. El Bisbe competent pot presidir les operacions personalment o per mitjà d'un sacerdot per ell delegat, anomenat *ad hoc* .

§ 2. El Bisbe o el Delegat Episcopal designarà un Notari i altres encarregats dels treballs tècnics.

Article 33

Tots els que participen en les operacions han de jurar prèviament o prometre complir fidelment l'encàrrec i mantenir el secret d'ofici.

Article 34

§ 1. Observat tot allò referit a l'art. 2 § 1 de la present Instrucció, i després d'haver rebut el Rescripto de consentiment de la Congregació, el Bisbe o Delegat Episcopal, el Notari i els encarregats dels treballs tècnics, adreceu-vos al lloc on es custodien les relíquies.

§ 2. Podran ser presents a l'acte aquelles persones que el Bisbe o el Delegat Episcopal consideri oportú.

Article 35

§ 1. Extreta l'urna, si hi ha un document autèntic de l'últim reconeixement canònic o de l'últim pelegrinatge, llegiu-lo en veu alta pel Notari, de manera que es pugui verificar si el que està escrit al document coincideix amb el que es constata en el moment present.

§ 2. Si no hi ha un document autèntic de la sepultura, del precedent reconeixement canònic o de l'últim pelegrinatge, o si l'urna o els segells posats hi apareguessin trencats, s'utilitzi tota la diligència possible per tenir la certesa que aquelles siguin veritablement les relíquies del Beat o del Sant en qüestió.

Article 36

El Bisbe o el Delegat Episcopal ha de designar un fidel (sacerdot, consagrat/ada o laic/a) com a Custodi-Portador, que acompanyarà les relíquies al llarg de tot el recorregut del pelegrinatge.

Article 37

Pel que fa al culte a un Beat durant el pelegrinatge de les relíquies, cal atènyer-se a les prescripcions vigents: «Amb motiu del pelegrinatge de relíquies insignes d'un Beat [...], la possibilitat de celebracions litúrgiques en honor seu és concedida per la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sacraments, per a cadascuna de les esglésies en què les relíquies seran exposades a la veneració dels fidels i per als dies en què s'hi aturen. La sol·licitud ha de ser presentada per qui organitza el pelegrinatge». [6]

Article 38

§ 1. Conclòs el pelegrinatge, les relíquies han de ser novament col·locades al lloc original.

§ 2. L'informe de totes les operacions realitzades, redactat pel Notari, tancat i segellat amb el cuny del Bisbe o del Delegat Episcopal, es conservarà a la Cúria diocesana o eparquial i una còpia del mateix s'enviarà a la Congregació de les Causes dels Sants

[1] “D'acord amb la tradició, l'Església rendeix culte als sants i venera les seves imatges i les seves relíquies autèntiques”: Concili Ecumènic Vaticà II , Constitució *Sacrosanctum Concilium* sobre la Sagrada Litúrgia, 4 de desembre de 1963, n. 111.

[2] Cfr. AAS 99 (2007), 465-517.

[3] Cfr. cans . 887 i 888 del *CCEO* .

[4] Cfr. can. 1190 § 1 del *CIC* ; can. 888 § 1 del *CCEO* .

[5] A tall d'exemple, estan prohibits: la sepultura sota un altar; les imatges del Servent de Déu o del Venerable amb raigs o aurèola; la seva exposició a altars; els exvots al costat de la tomba o al costat de les imatges del Servent de Déu o del Venerable; etc.

[6] Cfr. Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sacraments, *Notificació sobre el culte amb motiu del pelegrinatge de les relíquies insignes de Beats* , Prot . N. 717/15 del 27 de gener de 2016; Constitució Apostòlica *Pastor bonus* , art. 69.

(Any 2002)

CONGREGACIÓ PER AL CULTE DIVÍ I LA DISCIPLINA DELS SACRAMENTS
DIRECTORI SOBRE LA PIETAT POPULAR I LA LITÚRGIA:
PRINCIPIS I ORIENTACIONS

Les relíquies dels Sants

236. El Concili Vaticà II recorda que "d'acord amb la tradició, l'Església rendeix culte als sants i venera les imatges i les relíquies autèntiques". L'expressió "relíquies dels Sants" indica abans que res el cos - o parts notables del mateix - d'aquells que, vivint ja a la pàtria celestial, van ser en aquesta terra, per la santedat heroica de la seva vida, membres insignes del Cos místic de Crist i temples vius de l'Esperit Sant (cf. 1 Cor 3,16; 6,19; 2 Cor 6,16). En segon lloc, objectes que van pertànyer als Santos: utensilis, vestits, manuscrits i objectes que han estat en contacte amb els seus cossos o amb els seus sepulcres, com estampes, teles de lli, i també imatges venerades.

237. El Missal Romà, renovat, confirma la validesa de l'ús de col·locar sota l'altar, que es dedicarà, les relíquies dels Sants, encara que no siguin màrtirs". Posades sota l'altar, les relíquies indiquen que el sacrifici dels membres té el seu origen i sentit en el sacrifici del Cap, i són una expressió simbòlica de la comunió a l'únic sacrifici de Crist de tota l'Església, cridada a donar testimoniatge, fins i tot amb la seva sang, de la pròpia fidelitat al seu marit i Senyor.

A aquesta expressió cultural, eminentment litúrgica, se n'uneixen moltes altres d'índole popular. Als fidels els agraden les relíquies. Però una pastoral correcta sobre la veneració que se'ls deu, no descuidarà:

- assegurar-ne l'autenticitat; en cas que aquesta sigui dubtosa, les relíquies, amb la deguda prudència, s'hauran de retirar de la veneració dels fidels;
- impedir l'excessiu fraccionament de les relíquies, que no es correspon amb el respecte degut al cos; les normes litúrgiques adverteixen que les relíquies han de ser de "una mida tal que es puguin reconèixer com a parts del cos humà";
- advertir els fidels perquè no caiguin a la mania de col·leccionar relíquies; això en el passat ha tingut conseqüències lamentables;
- vigileu perquè s'eviti tot frau, forma de comerç i degeneració supersticiosa.

Les diverses formes de devoció popular a les relíquies dels Sants, com el petó de les relíquies, adorn amb llums i flors, benedicció impartida amb aquestes, treure-les en processó, sense excloure el costum de portar-les als malalts per confortar-los i donar-ne més valor a les seves súpriques per obtenir la curació, s'han de realitzar amb gran dignitat i per un autèntic impuls de fe. En qualsevol cas, s'evitarà exposar les relíquies dels Sants sobre la taula de l'altar: aquesta es reserva al Cos i la Sang del Rei dels màrtirs.

(Any 1992)

CATECISME DE L'ESGLÉSIA CATÒLICA

La religiositat popular

1674. Fora de la litúrgia dels sacraments i dels sacramentals, la catequesi ha de tenir en compte les formes de la pietat dels fidels i de la religiositat popular. El sentit religiós del poble cristià sempre ha trobat la seva expressió en formes variades de pietat que envolten la vida sacramental de l'Església, com la veneració de les relíquies, les visites als santuaris, els pelegrinatges, les processons, el viacrucis, les danses religioses, el rosari, les medalles, etc.

(Any 1983)

CODI DE DRET CANÒNIC

1190 § 1. Està terminantment prohibit vendre relíquies sagrades.

§ 2. Les relíquies insignes així com aquelles altres que gaudeixen de gran veneració del poble no poden de cap manera alienar-se vàlidament o traslladar-se a perpetuïtat sense llicència de la Seu Apostòlica.

- 1190 El § 1 es refereix a totes les relíquies sigui quin sigui el seu amo. Els §§ 2 es refereixen a relíquies que siguin béns eclesiàstics, les quals, quan gaudeixen de gran veneració popular, no es poden alienar vàlidament sense llicència de la Seu Apostòlica

1236 § 1. Segons la pràctica tradicional de l'Església, la taula de l'altar fix ha de ser de pedra, ja més d'un sol bloc de pedra natural; no obstant això, segons el parer de la Conferència Episcopal, es pot emprar una altra matèria digna i sòlida; les columnes o la base poden ser de qualsevol material. § 2. L'altar mòbil pot ser de qualsevol matèria sòlida, que estigui d'acord amb l'ús litúrgic.

1236 Es dedica aquest c. a determinar els requisits d'una i altra classe d'altars, seguint gairebé literalment la *Institutio generalis Missalis Romani* 263 i 264. Mantenint la classificació del CIC 17 (cc. 1197 i 1198) en fixos i movibles, els requisits dels uns i dels altres han variat. El que ara defineix físicament l'altar fix és la seva adherència al terra (vid. c. anterior); ja no cal que sigui de pedra natural (encara que és recomanable), n'hi ha prou que sigui d'un material digne, sòlid i d'una sola peça, aprovat per la Conferència Episcopal. Tampoc no cal que contingui relíquies de sants (encara que també es recomana, com veurem, conservar aquesta tradició). Tampoc no s'exigeix ja que la base de l'altar fix sigui de pedra

1237

§ 1. S'han de dedicar els altars fixos, i dedicar o beneir els mòbils, segons els ritus prescrits als llibres litúrgics.

§ 2. Cal observar l'antiga tradició de col·locar sota l'altar fix relíquies de Màrtirs o d'altres Sants, segons les normes litúrgiques.

§ 2. Com hem apuntat al comentari al c. anterior, la deposició de relíquies de sants no és necessària (i tractant-se d'altar mòbil no s'ha de fer), però convé conservar aquesta tradició (*Institutto generalis Missalis Romani* n. 266, interpretat a la Resposta de la C. per als Sagraments i el culte diví de III.1984, a *Notitiae* 212 [1984] 192-193), tenint en compte les noves lleis litúrgiques, que demanen que les relíquies siguin grans, certament autèntiques i es col·loquin a la base de l'altar, no dins de la taula ni sobre ella (*Ordo dedicationis*, cap. IV, 11).

(Any 1963)

CONSTITUCIÓ *SACROSANCTUM CONCILIUM* SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA

Festes dels sants

111. D'acord amb la tradició, l'Església rendeix culte als sants i en venera les imatges i les relíquies autèntiques. Les festes dels sants proclamen les meravelles de Crist als seus servidors i proposen exemples oportuns a la imitació dels fidels.

Perquè les festes dels sants no prevalguin sobre els misteris de la salvació, deixeu-vos la celebració de moltes a les Esglésies particulars, nacions o famílies religioses, estenent a tota l'Església només aquelles que recorden sants d'importància realment universal.

(Any 1917)

CODI DE DRET CANÒNIC

Can. 253. §1. La Congregació de Ritus Sagrats té el dret de veure i decidir totes aquelles coses que afecten de prop els ritus i cerimònies sagrades de l'Església llatina, però no les que es refereixen més àmpliament als ritus sagrats, com ara els drets de preferència i altres coses d'aquella tipus, que es tracten ja sigui en l'ordre judicial o en la línia disciplinària.

§2. És el seu deure, doncs, sobretot, vetllar perquè els sagrats ritus i cerimònies s'observin amb diligència en la celebració del sagrat, en l'administració dels sagraments, en el pagament dels oficis divins i, finalment, en tot allò que pertany a la culte a l'Església llatina; concedir les dispenses oportunes; atorgar insígnies i privilegis d'honor, tant personals com temporals, com locals i perpetus, que pertanyen a ritus o cerimònies sagrades, i vetllar perquè no s'enfilin en aquests abusos.

§3. Finalment, fa tot allò relacionat amb la beatificació i canonització dels Servents de Déu o amb les sagrades relíquies de qualsevol manera.

Can. 1198. §1. Tant la taula inamovible de l'altar com la roca sagrada consisteixen en una sola pedra natural, sencera i sense trencar. §2. En un altar immòbil, la tauleta o taula de pedra s'ha d'estendre a tot l'altar, i encaixar amb el tronc; i el tronc ha de ser de pedra, o almenys els costats o columnes sobre els quals es sosté la taula han de ser de pedra. §3. La roca sagrada ha de ser prou gran per contenir almenys la Forma i la major part del calze. §4. Tant a l'altar immòbil com a la roca sagrada, segons les normes de les lleis litúrgiques, hi hauria d'haver un sepulcre que contingués les relíquies dels Sants, tancat amb una pedra.

Can. 1200. §1. Un altar immoble perd la seva consagració si el plafó o taula es separa del bloc, encara que sigui per un moment; en aquest cas l'Ordinari pot permetre que el sacerdot completi de nou la consagració de l'altar amb un ritu i una fórmula més breus.

§2. Tant l'altar immoble com la roca sagrada perden la seva consagració. 2º Si es treuen les relíquies, o bé es trenca o es treu la tapa del sepulcre, llevat del cas que el mateix Bisbe o el seu delegat tregui la tapa per reforçar-la o per reparar-la o substituir-la, o per visitar les restes.

§3. Una lleugera ruptura de la tapa no porta a la profanació i qualsevol capellà pot arreglar l'esquerda amb ciment.

§4. La profanació de l'església no comporta la profanació dels altars, siguin immobles o mobles; i viceversa.

Can. 1255. §1. A la Santíssima Trinitat, a cada una de les mateixes Persones, Crist Senyor, fins i tot sota les espècies sacramentals, es deu el culte de la Latria; el culte a la Santíssima Mare de Déu; als altres que regnen amb Crist al cel

§2. Així mateix, a les relíquies i imatges sagrades, la veneració i el culte es deuen en relació a la persona a qui es refereixen les relíquies i les imatges.

Can. 1276. És bo i útil invocar els Servidors de Déu, regnant juntament amb Crist, suplicant, i venerar les seves relíquies i imatges; però sobretot, que tots els fidels persegueixin amb devoció filial la Santíssima Mare de Déu.

Can. 1281. §1. Les relíquies importants o imatges valuoses, així com altres relíquies o imatges que s'honorin en una determinada església amb la gran veneració del poble, no poden ser alienades per la força o traslladades definitivament a una altra església sense el permís de la Seu Apostòlica. §2. Les relíquies insignificants dels sants o beats són el cos, el cap, el braç, l'avantbraç, el cor, la llengua, la mà, la cama o aquella part del cos en què va patir el màrtir, sempre que sigui sencera i no petita.

Can. 1282. §1. Les relíquies insignificants de sants o beats no es poden consagrar en cases particulars o oratoris, sense l'autorització expressa de l'Ordinari del lloc.

§2. Les relíquies insignificants poden ser guardades amb el degut honor fins i tot a les cases particulars i portades piadosament pels fidels.

Can. 1283. §1. Només aquelles relíquies poden ser honrats amb culte públic a les esglésies, encara que exemptes, que són confirmades com a genuïnes pel document autèntic d'algun cardenal S. R. E., o d'un Ordinari local, o d'un altre eclesiàstic al qual se li ha concedit la capacitat d'autenticar-se per indult apostòlic. .

§2. El vicari general no va poder, sense una ordre especial, emetre relíquies autèntiques

Can. 1285. §1. Les relíquies sagrades, els documents de l'autenticitat de les quals hagin estat destruïts per disturbis civils o per qualsevol altre accident, no poden ser exposades a la veneració pública, llevat que el precedeixi el judici de l'Ordinari del lloc, però no del vicari general sense mandat especial.

§2. Tanmateix, les relíquies antigues s'han de conservar en la veneració en què han estat fins ara, llevat que en algun cas concret s'acrediti per certes proves que són falses o suposicions.

Can. 1287. §1. Les restes, quan estiguin al descobert, s'han de tancar i tancar en caixes o caixes.

§2. Les relíquies de la Santíssima Creu mai s'han de presentar en el mateix cas que les relíquies dels Sants per a la veneració pública, sinó que han de tenir el seu propi estoig a part.

§3. Les relíquies dels beats, sense dispensa especial, no es poden portar en processons, ni exposar-se a les esglésies, llevat que el seu ofici i missa siguin celebrats amb permís de la Seu Apostòlica.

Can. 1288. Les relíquies de la santíssima creu, que el bisbe pot portar en la seva creu pectoral, són lliurades a l'església catedral, pel mateix difunt, per a ser transmeses al bisbe successor; i si el difunt va presidir diverses diòcesis, la diòcesi de l'església catedral en el territori de la qual va morir el darrer dia, o, si va morir fora de la diòcesi de la qual va sortir per última vegada.

Can. 1289. §1. Està malament vendre relíquies sagrades; per tant, l'Ordinari del lloc, els vicaris estrangers, els rectors o altres que tinguin cura de les ànimes, han de procurar que les sagrades relíquies, especialment de la Santíssima Creu, no siguin enverinades, especialment amb motiu de l'herència o l'alienació. d'un munt de mercaderies, ni haurien de passar a mans de no catòlics.

§2. Els rectors de les esglésies, i els altres a qui mira, vetllaran amb diligència que les sagrades relíquies no siguin profanades de cap manera, ni siguin destruïdes per la negligència dels homes, ni siguin menys degudament guardades.

Can. 2326. Qui fabriqui relíquies falses, o a sabent-ho les ven, distribueix o exposa a la veneració pública dels fidels, incorre automàticament en l'excomunió reservada per l'Ordinari.

(Any 1908)

Pius X, en la constitució apostòlica *Sapienti consilio* que va afectar la Cúria romana de forma general que també va influir a l'organització encomanada de vetllar per les relíquies i establia els mecanismes que havia anunciat a la seva encíclica.

(Any 1907)

Pius X, el 8 de setembre de 1907, va emetre la carta encíclica *Pascendi* amb el contingut "Sobre les doctrines dels modernistes" en la qual es preocupava per l'actitud amb què es prenen les relíquies en algunes ocasions

54. [...] No descuiden aquells llibres en què es tracta d'algunes tradicions locals pietoses o relíquies sagrades; ni permetin que aquestes qüestions es tractin als diaris o revistes destinats al foment de la pietat, ni amb paraules que facin olor de menyspreu o escarni, ni amb sentència definitiva; principalment, si, com sol passar, les coses que s'afirmen no surten dels límits de la probabilitat o rauen en opinions preconcebudes.

55. Sobre les sagrades relíquies, observeu el següent: Si els bisbes, a qui únicament competeix aquesta facultat, sabessin de cert que alguna relíquia és suposada, retirin-la del culte dels fidels. Si les autèntiques d'alguna relíquia haguessin vençut o desaparegut, ja per les revolucions civils, ja per qualsevol altre cas fortuït, no es proposi a la veneració pública sinó després d'haver estat convenientment reconeguda pel bisbe. L'argument de la prescripció o de la presumpció fundada només valdrà quan el culte tingui la recomanació de l'antiguitat, d'acord amb allò decretat el 1896 per la Sagrada Congregació d'Indulgències i Sagrades Relíquies, segons el següent: "Les relíquies antigues s'han de conservar a la veneració que han tingut fins ara, tret que, en algun cas particular, hi hagi argument cert de ser falses o suposades".

El redescobriments de les catacumbes o cementiris paleocristians, a les principals ciutats de l'antic Imperi romà va adquirir un protagonisme de primera magnitud en aquesta època, amb gran incidència en moltes zones de l'Europa occidental cristiana. Aleshores, insignes religiosos van aprofitar per adquirir, de forma més o menys oficial, les restes que es trobaven en aquestes osseres, i les van distribuir per a les seves poblacions d'origen o de vinculació preferent. La necessitat d'atorgar de filiació versemblant, a les suposades víctimes de les persecucions imperials, va accentuar la fantasia que va cobrir biografies i noms irrealment.

En els primers segles de la pietat barroca es va produir un fenomen d'especial transcendència a diferents parròquies catalanes. El desmesurat desfici de la majoria de poblacions per adquirir una vinculació directa amb antics sants, especialment màrtirs, va afavorir la picaresca d'alguns escriptors amb certa reputació. Aquests es van atribuir la identitat de ficticis personatges d'èpoques anteriors, als quals s'atribuïa un prestigi singular. Des d'aquesta falsedat, es van permetre atribuir personalitats, inventades a sants d'altres orígens, i distribuir restes sacres en llocs totalment imaginaris.

Aquests dos fets, tot i que generalment inconnexes, van contribuir de forma desmesurada a la divulgació d'un culte gens contrastat.

(Any 1669)

Climent IX crea la *Congregatio indulgentiarum et sacrarum reliquiarum* que vetllava per la bona aplicació del decret del concili de Trento, en referència a l'autenticitat de les relíquies que es veneraven.

(Any 1563)

El concili de Trento (1545-1563) va representar la resposta de l'Església catòlica a la reforma protestant que, des de la segona dècada del segle XVI, s'oposava a la doctrina oficial dictada des de Roma.

La reorganització i consolidació de l'estructura eclesiàstica d'obediència papal sorgia de vint-i-cinc sessions que es van prolongar durant divuit anys. De les decisions que es van prendre, i la seva posterior aplicació, es va vertebrar una organització amb criteris uniformes, que substituïa les formes de diversitat local establertes en els segles medievals.

La darrera sessió, celebrada el 3 i 4 de desembre de 1563, va deliberar sobre alguns dels aspectes més controvertits i discutits pels reformistes, entre aquests, cal destacar la forma en què calia considerar i tractar les relíquies de sants i la seva veneració.

Les decisions preses en la reunió de caràcter ecumènic van marcar de forma decisiva la interpretació i significació que es va atorgar a les relíquies fins al segle XX. El fervor pietós que en va derivar, amb influència i complicitat de posicions polítiques d'alguns estats europeus, va afectar diferents àmbits socials i les seves expressions culturals.

CONCILI DE TRENTO

LA INVOCACIÓ, VENERACIÓ I RELÍQUIES DELS SANTS, I DE LES SAGRADES IMATGES

Mana el sant Concili a tots els Bisbes, i altres persones que tenen el càrrec i obligació d'ensenyar, que instrueixin amb exactitud els fidels davant de totes coses, sobre la intercessió i invocació dels sants, honor de les **relíquies**, i ús legítim de les imatges, segons el costum de l'Església Catòlica i Apostòlica, rebuda des dels temps primitius de la religió cristiana, i segons el consentiment dels sants Pares, i els decrets dels sagrats concilis; ensenyant-los que els sants que regnen juntament amb Crist, pregunten a Déu pels homes; que és bo i útil invocar-los humilment, i recórrer a les seves oracions, intercessió, i auxili per assolir de Déu els beneficis per Jesucrist el seu fill, nostre Senyor, que és només el nostre redemptor i salvador; i que pensen impiament els qui neguen que cal invocar els sants que gaudeixen al cel d'eterna felicitat; o els que afirmen que els sants no pregunten pels homes; o que és idolatria invocar-los, perquè pregunten per nosaltres, fins i tot per cadascun en particular; o que repugna la paraula de Déu, i s'oposa a l'honor de Jesucrist, únic mediador entre Déu i els homes; o que és neciesa suplicar verbalment o mentalment als que regnen al cel.

Instruïu també els fidels en què han de venerar els sants cossos dels sants màrtirs, i d'altres que viuen amb Crist, que van ser membres vius del mateix Crist, i temples de l'Esperit Sant, per qui han de ressuscitar la vida eterna per ser glorificats, i pels quals concedeix Déu molts beneficis als homes; de manera que han de ser absolutament condemnats, com antigament els va condemnar, i ara també els condemna l'Església, els qui afirmen que no s'han d'honar ni venerar les **relíquies dels sants**; o que és en va l'adoració que reben aquests i altres monuments sagrats dels fidels; i que són inútils les freqüents visites a les capelles dedicades als sants per tal d'assolir-ne l'auxili. A més d'això, declara que s'han de tenir i conservar, principalment als temples, les imatges de Crist, de la Mare de Déu de Déu, i d'altres sants, i que se'ls ha de donar el corresponent honor i veneració: no perquè es cregui que hi ha divinitat, o cap virtut per la qual mereixin el culte, o que se'ls hagi de demanar alguna cosa, o que s'hagi de posar la confiança en les imatges, com feien en altres temps els gentils, que col·locaven la seva esperança en els ídols; sinó perquè l'honor que es dona a les imatges, es refereix als originals representats; de sort, que adorem Crist per mitjà de les imatges que besem, i en la presència del qual ens descobrim i agenollem; i venerem els sants, la semblança dels quals tenen: tot això és el que està establert als decrets dels concilis, i en especial als del segon de Nicea contra els impugnadors de les imatges. Ensenyin amb cura els Bisbes que per mitjà de les històries de la nostra redempció, expressades en pintures i altres còpies, s'instrueix i confirma el poble recordant-li els articles de la fe, i reflexionant-hi contínuament: a més que es treu molt de fruit de totes les sagrades imatges, no només perquè recorden al poble els beneficis i els dons que Crist els ha concedit, sinó també perquè s'exposen als ulls dels fidels els saludables exemples dels sants, i els miracles que Déu ha obrat per ells, amb la finalitat que donin gràcies a Déu per ells, i arreglin la seva vida i costums als exemples dels mateixos sants; així com perquè s'excitin a adorar, i estimar Déu, i practicar la pietat. I si algú ensenya, o sentís el

contrari a aquests decrets, sigui excomunicat. Però si s'haguessin introduït alguns abusos en aquestes santes i saludables pràctiques, desitja ardentment el sant Concili que s'exterminin totalment; de manera que no es col·loquin imatges algunes de falsos dogmes, ni que donin ocasió als rudes de perillosos errors. I si esdevingués que s'expressin i figurin en alguna ocasió històries i narracions de la sagrada Escripura, perquè aquestes són convenientes a la instrucció de la ignorant plebs; ensenyeu al poble que això no és copiar la divinitat, com si fos possible que es veiés aquesta amb ulls corporals, o pogués expressar-se amb colors o figures. Destrieu-vos absolutament tota superstició en la invocació dels sants, en la veneració de les **relíquies**, i en el sagrat ús de les imatges; fugiu-vos tot guany sòrdid; eviti's en fi tota poca traça; de manera que no es pintin ni adornin les imatges amb bellesa escandalosa; ni abusin tampoc els homes de les festes dels sants, ni de la visita de les **relíquies**, per tenir convidades, ni embriagueses: com si el luxe i lascívia fos el culte amb què hagin de celebrar els dies de festa en honor dels sants. Finalment posin els Bisbes tanta cura i diligència en aquest punt, que res no es vegi desordenat, o posat fora del seu lloc, i tumultuàriament, res profà i res deshonest; doncs és tan pròpia de la casa de Déu la santedat. I perquè es compleixin amb més exactitud aquestes determinacions, estableix el sant Concili que ningú no sigui lícit posar, ni procurar es posi cap imatge desusada i nova en cap lloc, ni església, encara que sigui de qualsevol manera exempta, a no tenir l'aprovació del Bisbe. Tampoc no s'han d'admetre nous miracles, ni adoptar noves **relíquies**, a no reconèixer-les i aprovar-les el mateix Bisbe. I aquest després que se certifiqui en algun punt pertanyent a elles, consulteu alguns teòlegs i altres persones pietoses, i faci el que jutgi convenir a la veritat i pietat. En cas que s'hagi d'extirpar algun abús, que sigui dubtós o de difícil resolució, o absolutament passi alguna greu dificultat sobre aquestes matèries, esperi el Bisbe abans de resoldre la controvèrsia, la sentència del Metropolità i dels Bisbes coprovincials en concili provincial; de sort no obstant que no es decreti cap cosa nova o no usada a l'Església fins al present, sense consultar el Romà Pontífex.

